

Strategia de transformare digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023–2030 (STDM 2030)

Concept

A. Informație generală privind documentul

1. Denumirea (titlul) documentului	Strategia de transformare digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023–2030 (STDM 2030)
2. Tipul documentului de politici publice care se propune a fi elaborat	Strategie
3. Problema care urmează a fi abordată	<p>Documentul abordează problema transformării digitale a Republicii Moldova</p> <p>Industria tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC) din Moldova a cunoscut o creștere dinamică, datorită cererii ridicate de pe piață, concurenței și efortului consolidat al tuturor actorilor implicați. Acesta generează anual circa 7% din Produsul Intern Brut (PIB) al țării, apropiindu-se de o valoare totală a veniturilor de circa 15 miliarde MDL sau 900 milioane USD. Pe parcursul ultimilor 5 ani, piața de comunicații electronice a avut o perioadă de concurență și creștere agilă, poziționând țara în destinații de top pe dimensiunea Internet de mare viteză, accesibilitate, iar recent – cu disponibilitatea Internetului Gigabit. În perioada 2015-2020, motorul creșterii industriei TIC în Moldova a devenit sectorul tehnologiei informației (IT), care a crescut de patru ori, depășind telecomunicațiile. O politică și un cadru legislativ dedicat pentru tehnologia informației și industriile digitale au jucat un rol central în evoluția sa remarcabilă și dinamică.</p> <p>Comparând ponderea în PIB a sectorului IT în 2020 de circa 3,6% cu cea de 0,8% în 2013, când sectorul IT a fost declarat ca prioritate de politică, dinamica este remarcabilă. Creșterea în industria IT a fost determinată de avantajele Moldovei ca destinație de externalizare a serviciilor IT, bazate pe cost, locație și competențe, precum și de un regim fiscal și administrativ facilitat pentru rezidenții Virtual Moldova IT Park.</p> <p>Rapoartele globale privind digitalizarea (Indicele UN DESA e-Governare, Indicele de dezvoltare în rețea NRI, Indicele de țară digitală, etc.), rapoartele ANRCETI și sondajele naționale anuale Agenției de Governare Electronică (AGE) atestă realizări considerabile ale Republicii Moldova în accesul la internet și dispozitive IT, precum și crearea platformelor de e-governare.</p> <p>În pofida acestor succese, rapoartele respective poziționează țara sub media subregiunii Europei de Est la majoritatea indicatorilor, ceea ce înseamnă că sunt necesare eforturi suplimentare în acest sens pentru a menține țara competitivă pe dimensiunea dezvoltării digitale.</p> <p>Această problemă este abordată și se urmărește de a fi rezolvată prin</p>

	<p>acțiunile STDM 2030.</p> <p>Desfășurarea vertiginoasă la nivel global a celei de a 4 revoluții industriale „Industria 4.0”, prin transformarea digitală bazată pe noile tehnologii, nu lasă alternative, decât antrenarea activă în acest proces, pentru a evita rămânerea în urmă a țării în competiția la nivel regional, european și mondial.</p> <p>Implementarea STDM 2030 va asigura transformarea Republicii Moldova într-o țară cu o societate digitală inovatoare și incluzivă, bazată pe o infrastructură modernă cu oameni educați digital, guvernare pro-digitală, o comunitate de afaceri care utilizează pe deplin oportunitățile digitale, precum și un mediu de colaborare pentru părțile interesate care încurajează munca inovatoare a tuturor persoanelor și asigură o dezvoltare umană durabilă.</p> <p>Domeniile de intervenție vor fi:</p> <p>Reingineria și dezvoltarea în continuare a serviciilor electronice</p> <p>Fortificarea competențelor digitale,</p> <p>Fortificarea securității cibernetice,</p> <p>Suținerea mediului de afaceri, a inovațiilor.</p>
<p>4. Scopul elaborării documentului de politici publice</p>	<p>Odată ce Strategia națională „Moldova Digitală 2020” s-a încheiat în 2020, Moldova trebuie urgent să regândească în mod sistematic oportunitățile de transformare digitală, cu o abordare „întreaga societate”, prin utilizarea tehnologiilor digitale, identificând oportunități cheie cu implicarea cetățenilor, sectorului privat, administrației publice locale, asigurând creșterea cererii pentru competențe digitale, pentru utilizarea soluțiilor digitale și a serviciilor publice digitale. STDM 2030 este un cadru, care definește viziunea, obiectivele și prioritățile de politică în contextul transformării digitale în curs de desfășurare, a economiei și societății sub influența noului mediu, tehnologiilor inovatoare și a megatendințelor globale ale erei digitale.</p> <p>În pofida rezultatelor pozitive obținute, implementarea documentelor strategice precedente s-a ciocnit cu mulți factori negativi, probleme și provocări. Raportul final privind implementarea Planului de acțiuni Moldova Digitală 2020 menționează că „există evoluții pozitive în crearea condițiilor pentru implementarea și utilizarea serviciilor electronice, dezvoltarea competențelor digitale; a fost creat cadrul legal în scopul îmbunătățirii conectivității și accesului la rețea, eliminarea constrângerilor critice asupra mediului de afaceri TIC. În același timp, s-au înregistrat anumite întârzieri sau eșecuri în procesul de implementare a Strategiei și a Planului de acțiuni, persistă o serie de provocări și probleme, cauzate atât de circumstanțe obiective, cât și subiective: insuficiența fondurilor materiale și financiare, insuficiența resurselor umane calificate, întârzieri și inacțiuni. Cea mai mare provocare este lipsa resurselor financiare...”.</p> <p>De menționat, că din cele 12 ținte stabilite în 2013 în Strategia națională Moldova Digitală 2020, 6 nu au fost atinse, atât din motivele menționate mai sus, cât și din cauza stabilirii țintelor supra optimiste.</p>

5. Concordanța cu SND	Capitolul SND2030 „E-Transformarea guvernării, societății și economiei” (proiect în proces de actualizare) prevede 9 acțiuni prioritare legate de obiectivele de dezvoltare durabilă care se vor include în STDM 2030 și ulterior în Planurile anuale detaliate de realizare a Strategiei STDM 2030, iar finanțarea acestora va fi prevăzută în cadrul Cadrul Bugetar pe Termen Mediu (CBTM).
6. Concordanța cu cadrul bugetar pe termen mediu (CBTM)	<p>Va trebui inițiat Programul de implementare a transformării digitale cu crearea unui fond special „Moldova Digitală 2030” . Acest fond va fi creat prin contribuția bugetului de stat, a sectorului privat și asociativ și a partenerilor de dezvoltare: UE, România, USAID, Banca Mondială, PNUD, SIDA, GIZ, etc. Programul/fondul menționat ar urma să fie inclus în programele de țară ale partenerilor de dezvoltare cu nominalizarea proiectelor formulate în baza obiectivelor și acțiunilor prevăzute în STDM 2030.</p> <p>Finanțarea va fi realizată prin mecanismele CBTM, care se va actualiza anual.</p>
7. Concordanța cu prioritățile guvernamentale și celelalte documente de planificare și de politici publice	Programul de activitate a guvernului (2021) identifică Transformarea Digitală drept unul dintre cele mai importante obiective de politică pentru următorii patru ani (printre altele, stabilește drept ținte modernizarea a cel puțin 100 dintre cele mai populare servicii publice și asigurarea accesului la serviciile publice electronice pentru 100 % din populația activă a țării). STDM 2030 preia cele 30 de acțiuni prioritare ale capitolului „TRANSFORMARE DIGITALĂ” al Programului pentru realizare pe parcursul a 4 ani, care se vor include în planurile anuale de realizare a Strategiei prin mecanismele CBTM și a Planului Anual al Guvernului.
8. Perioada planificată pentru elaborarea documentului de politici publice	<p>Perioada de elaborare a documentului: ianuarie-octombrie 2022.</p> <p>Perioada de implementare a Strategiei: 2023-2030</p>
9. Părțile implicate	<p>Părțile interesate implicate în procesul de elaborare a STDM 2030 sunt: Guvernul Republicii Moldova (Oficiul Vice-Prim Ministrului pentru Digitalizare), Ministerul Economiei, Platforma Consiliului Economic de pe lângă Prim-Ministrul Republicii Moldova, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Ministerul Educației și Cercetării, Agenția de Guvernare Electronică, Agenția Servicii Publice, Serviciul Tehnologii Informaționale și Securitate Cibernetică, ANRCETI, Biroul Național de Statistică, Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale, Autoritățile publice locale, ATIC, ACETI, Partenerii de Dezvoltare: PNUD, Banca Mondială, USAID, SIDA, GIZ, etc.</p> <p>În procesul de consultare publică a STDM 2030 se va conlucra cu grupurile de lucru instituite pentru elaborarea documentelor de politici publice în proces de elaborare pe domeniile vizate (inclusiv proiectul Strategiei pentru o economie incluzivă, durabilă și digitală până în anul 2030)</p> <p>Mecanisme de participare: Chestionare, Interviuuri, Consultări publice, Ateliere de lucru, mese rotunde, seminare, ședințe ale grupurilor de lucru, webinare, platforma iConsiliu, Platforma Consiliului Economic de pe lângă Prim-Ministrul Republicii Moldova</p>

B. Rezumatul conținutului Strategiei

I. Introducere.

Cea de a patra revoluție industrială în plină desfășurare schimbă fundamental dezvoltarea la nivel global și transformă societatea într-un ritm fără precedent. Pandemia de Covid-19, care lasă țările puternic dependente de utilizarea instrumentelor digitale și a datelor în timp util, precum și războiul curent din Europa de Est au exacerbât situația și au subliniat și mai mult necesitatea transformării digitale a țării, pentru accelerarea dezvoltării economice bazate pe noile tehnologii, fortificarea democrației digitale, ridicarea bunăstării cetățenilor.

STDM 2030, are scopul de a contribui la realizarea prevederilor principalelor documente strategice cum ar fi Strategia Națională de Dezvoltare, Programul de Activitate al Guvernului, Obiectivele de Dezvoltare Durabilă, Acordului de Asociere UE-Moldova, Memorandumului de înțelegere în domeniul transformării digitale dintre Republica Moldova și România și altor angajamente internaționale asumate de țară.

Implementarea strategiilor „Moldova Electronică (2005)”, „Moldova Digitală 2020”, programelor „e-Transformare”, altor documente de politici, au condus la crearea unei infrastructuri solide cu o acoperire de 99% din populație cu acces la Internet, jumătate din utilizatorii serviciilor publice accesează serviciile în mod electronic, 127 din 662 de servicii publice sunt accesibile în mod electronic. Sectorul TIC a devenit un motor al dezvoltării, întrecând în volumul exporturilor (ponderea exporturilor de servicii TIC a atins 5% din totalul comerțului sau 23,8% din totalul exportului de servicii), ramuri tradiționale cum ar fi cel al vinificației.

Totuși, nu toate țintele prevăzute în documentele strategice au fost atinse: de exemplu jumătate din țintele stabilite în Strategia Moldova Digitală 2020 au fost atinse. Cauzele principale au fost lipsa finanțării, responsabilitate redusă a factorilor de decizie, coordonare insuficientă, deficiențe în planificare, stabilirea unor obiective prea optimiste, sau care nu au avut suficientă argumentare/acoperire pentru implementare, etc. Chiar dacă Moldova a obținut anumite succese în dezvoltarea digitală, ea rămâne în urma țărilor UE și a celor din Parteneriatul Estic la indicatorii de dezvoltare în rețea (NRI) și la indicele de dezvoltare a e-Guvernării pe mai multe dimensiuni. Lichidarea acestor decalaje cu țările – parteneri este un scop strategic pentru îmbunătățirea competitivității la nivel regional și global prin abordarea strategică a barierelor și lacunelor identificate.

Elementele strategice ale unei transformări digitale incluzive de succes (întreaga societate) sunt infrastructura, guvernul, reglementările, comunitatea de afaceri, oamenii. Fiecare dintre aceste elemente are un rol hotărâtor în asigurarea succesului în realizarea și implementarea Strategiei (Figura 1).

Strategia este un document centrat pe cetățean, orientat spre îmbunătățirea bunăstării oamenilor. Misiunea de bază a acestei strategii este de a transforma economia și societatea Moldovei. Acest proces va servi drept impuls necesar pentru promovarea dezvoltării societății informaționale și a transformării industriei tradiționale către Industria 4.0. STDM 2030 este o strategie guvernamentală transversală - un cadru care definește viziunea, obiectivele și prioritățile de politică în contextul transformării digitale în curs de desfășurare, a economiei și societății sub influența noului mediu și situației internaționale, tehnologiilor inovatoare și tendințelor majore globale ale erei digitale

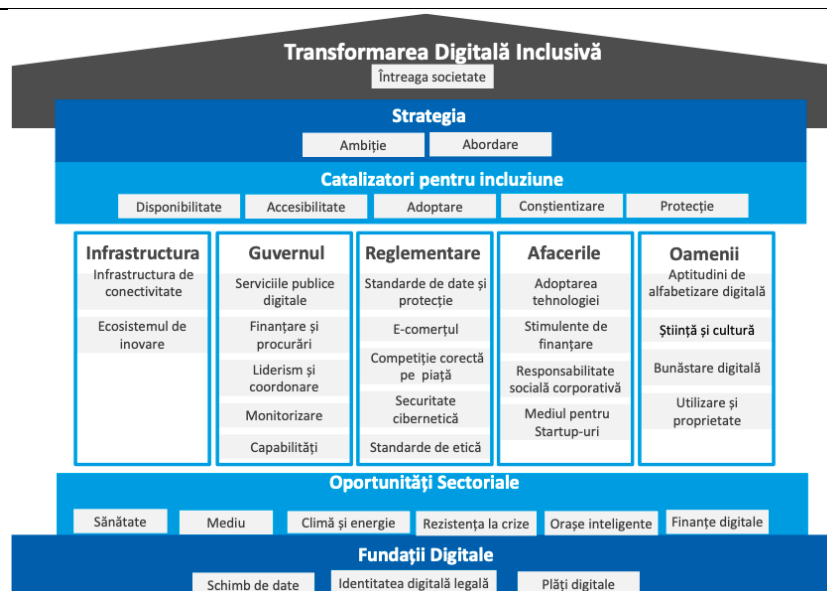

Figura 1. Elementele de bază ale Strategiei

Rezultatele consultărilor extinse, desfășurate în procesul de pregătire a Strategiei, au pus în evidență faptul, că părțile interesate (autoritățile publice centrale, autoritățile publice locale, mediul de afaceri, mediul academic, societatea civilă etc.) consideră că un astfel de document strategic este necesar pentru a ghida transformarea digitală, iar prioritățile strategice ar trebui să includă cel puțin următoarele obiective:

1. dezvoltarea unei societăți digitale;
2. mediu TIC puternic, inovator și competitiv;
3. mediu TIC și digital sigur;
4. servicii publice digitale care conduc la un stat digital funcțional și invizibil;
5. cooperarea internațională și promovarea Moldovei digitale;
6. economie digitală.

O structură robustă de guvernare și coordonare, cu roluri, distribuie și asumare de responsabilități clare, și un mecanism cuprinzător de monitorizare și raportare, cu urmărire incluzivă și management eficient al riscurilor, este propusă pentru a asigura o implementare consecventă în vederea atingerii obiectivelor stabilite. Structura va fi creată sub egida Vice-Prim-ministrului pentru Digitalizare și va include Consiliul Național pentru Digitalizare, Grupul de Coordonare al Securității Cibernetică și Grupul de monitorizare și evaluare strategică, care va include reprezentanți ai Biroului Național de Statistică, Agenției de e-Guvernare, ANRCETI, Ministerul Educației și Cercetării, Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale și ale altor părți interesate generatoare de date statistice. Monitorizarea și evaluarea se va produce în baza Indicelui Economiei și Societății Digitale (DESI) bazată pe Metodologia DESI adaptată pentru Republica Moldova, precum și alți indicatori care se vor considera relevanți, vor măsura progresul, vor efectua evaluarea eficienței investițiilor și va identifica domeniile de îmbunătățire pentru dezvoltarea în continuare a tuturor dimensiunilor digitale.

II. Scurtă analiză a mediului digital actual din Republica Moldova și principalele tendințe globale.

Industria 4.0 înaintază cu pași rapizi, iar pandemia a schimbat transformarea digitală dintr-o prioritate într-un imperativ global. Trecerea către o capacitate tehnologică și integrare îmbunătățită prezintă o oportunitate de a construi un viitor mai bun și mai conectat în lumina „noii normalități”.

Contextul local:

Eforturile guvernamentale de e-dezvoltare a țării în ultimii ani au fost ghidate de strategiile naționale „Moldova Electronică” (2005), „Moldova Digitală 2020” (2013), de programul de e-Transformare (2011), Strategia de dezvoltare a ecosistemului industriei IT și inovației digitale 2018-2023 care vizează creșterea competitivității industriei TIC la nivel regional și îmbunătățirea climatului pentru inovarea digitală, Strategia de securitate a informațiilor a Republicii Moldova 2019–2024, definește principiile de organizare la nivel de stat, societate și individual, precum și detaliază modalitățile juridice, tehnico-organizatorice, economice și contrainformative de asigurare a securității informaționale a țării, Programul Național de Cercetare și Inovare 2020-2023, principalul document de politici a stabilit atât prioritățile și direcțiile strategice, cât și obiectivele de dezvoltare în domeniile cercetării și inovării, Programul privind managementul spectrului radio 2021-2025 care prevede asigurarea resurselor de spectru radio necesare pentru dezvoltarea continuă a TIC și stabilește recomandări pentru alocarea spectrului în următorii cinci ani. Programul de activitate a guvernului (2021) identifică Transformarea Digitală drept unul dintre cele mai importante obiective de politică pentru următorii patru ani (printre altele, stabilește ținte privind modernizarea a cel puțin 100 dintre cele mai populare servicii publice și asigurarea accesului la serviciile publice electronice pentru 100 % din populația activă a țării; proiectul Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2030”, aliniat atât cu Acordul de Asociere UE, cât și cu Agenda 2030 a ONU pentru Dezvoltare Durabilă, include un capitol special privind Transformarea digitală.

În pofida problemelor existente în implementarea documentelor strategice, Moldova nu a stagnat în dezvoltarea digitală și a înregistrat progrese vizibile în unele domenii.

Sectorul TIC a devenit principalul motor al digitalizării și inovației în Moldova și este în creștere rapidă. În 2020, industria IT a atins o pondere de peste 3%, în PIB, ponderea sectorului TIC în PIB fiind de peste 7%, iar ponderea întreprinderilor inovatoare reprezintă 12,6% din numărul total de întreprinderi.

Ponderea exporturilor de servicii TIC a atins 5% din totalul comerțului și a depășit domeniile tradiționale de export (vinuri, textile etc.) în 2020, în creștere cu 23% față de 2019 și cu 184% față de 2015 ; sectorul angajează aproximativ 1% din populația totală a Moldovei.

Regimul fiscal special (7% impozit pe cifra de afaceri unică) oferit de legislația inovatoare a parcului virtual IT din Moldova și gama largă de activități eligibile, inclusiv cercetare și dezvoltare în domeniul IT au dat un impuls semnificativ dezvoltării sectorului TIC. În 4 ani de activitate, cuprinde aproape 1055 de rezidenți activi, cu peste 15.200 de angajați și un venit prognozat pentru 2022 de 370 de milioane de euro, făcând-o una dintre cele mai de succes inițiative de susținere a sectorului IT din Moldova.

Implementarea strategiilor a condus la crearea unei infrastructuri solide care are o acoperire de 99% din populație cu acces la Internet, un set de platforme de guvernare electronică a creat oportunități pentru ca jumătate din utilizatorii serviciilor publice accesează serviciile în mod electronic, deși doar 127 din 662 de servicii publice sunt accesibile în mod electronic.

Cu toate aceste realizări, implementarea cu succes a documentelor strategice depinde de mulți factori și provocări. Raportul final privind implementarea Planului de acțiuni Moldova Digitală 2020 menționa că „există evoluții pozitive în crearea condițiilor pentru implementarea și utilizarea serviciilor electronice, dezvoltarea competențelor digitale, a fost creat cadrul legal în scopul îmbunătățirii conectivității și accesului la rețea, eliminarea constrângerilor critice asupra mediului de afaceri TIC. În același timp, s-au înregistrat anumite întârzieri sau eșecuri în procesul de implementare a Strategiei și a Planului de acțiuni, persistă o serie de provocări și probleme, cauzate atât de circumstanțe obiective, cât și subiective, cum ar fi: insuficiența fondurilor materiale și financiare, insuficiența resurselor umane calificate, întârzieri și inacțiuni. Cea mai mare provocare este lipsa resurselor financiare...”

De menționat, că din cele 12 ținte stabilite în 2013 în Strategia națională Moldova Digitală 2020, jumătate nu au fost atinse, și anume:

- poziționarea Republicii Moldova între primele 50 de țări în clasamentele internaționale privind: Dezvoltarea TIC (UIT)-poz.59 din 176, Dezvoltarea e-Guvernării (ONU)-79 din

193, Pregătirea de rețea (Forul Economic Mondial)- 69 din 130, Nivelul de dezvoltare a Economiei Bazate pe Cunoaștere (Institutul Băncii Mondiale)-n/a;

- 100% din serviciile publice care pot fi prestate în mod electronic vor fi disponibile on-line -19%;
- 100% din arhive, documente de stare civilă, patrimoniu cultural, științific vor fi digitizate și disponibile;
- cel puțin 80% din cetățeni vor fi satisfăcuți de nivelul de calitate al serviciilor prestate-36,9% (2021);
- cel puțin 70% din populație va utiliza serviciile electronice -49,4% din utilizatorii serviciilor publice;
- cel puțin 60% din populație va folosi semnătura digital – aprox. 8%.

Deși s-au obținut multe rezultate pozitive în e-guvernare și dezvoltarea infrastructurii, în Sondajul ONU e-Guvernare 2020 poziționează Moldova pe locul 79 din 193, sub media UE și a tuturor țărilor Parteneriatului estic, cu excepția e-participării și a indicilor serviciilor online; Indicele de pregătire a rețelei (NRI) 2021, a clasat Moldova pe locul 69 din 130, cu scorul 49,6, la aproape toți pilonii (Tehnologie, Oameni, Guvernare, Impact), Moldova fiind poziționată sub media UE și a țărilor Parteneriatului estic.

Principalele domenii problematice (confirmate în cadrul procesului de consultare cu părțile interesate) includ dezvoltarea mediului inovațional (cheltuieli reduse pentru cercetare-dezvoltare, creștere lentă a companiilor inovatoare, lipsa capitalului de risc, nivelul scăzut de cooperare universitate-industrie etc.), pregătire tehnologică insuficientă (numărul și maturitatea traseelor 5G, planuri de licitație pentru spectrul 5G etc.), lipsa actelor juridice privind noile tehnologii digitale (cum ar fi Inteligența Artificială, Blockchain, IoT, Big Data, Mining etc.) care lasă un gol legal pentru dezvoltarea și comercializarea acestor tehnologii, adaptarea insuficientă a cadrului legal la modelele de afaceri digitale și nepotrivirea competențelor; forță de muncă calificată insuficientă în industrie, autorități publice centrale și în special în autoritățile publice locale, nivel scăzut de competențe digitale și de conștientizare în rândul populației, lipsa de voință politică și de asumare clară a politicilor și proiectelor, capacitate instituțională insuficientă; reticența funcționarilor publici față de schimbare, lipsa resurselor financiare, lipsa de interconectare și interoperabilitate între sistemele informatice disparate ale instituțiilor statului, infrastructura informatică slabă în autoritățile publice locale și multe registre pe hârtie, management deficitar al activităților în domeniu, nivel scăzut privind investițiile TIC în IMM-urile agricole, implicarea scăzută a companiilor locale în proiecte finanțate de stat, motivarea insuficientă a funcționarilor publici în rezultatele finale; prezența insuficientă a cercetării științifice în elaborarea și monitorizarea politicilor care vizează dezvoltarea societății informaționale.

Tendențele globale:

Tendențele globale actuale ale tranziției de la societatea industrială la societatea informațională și Industria 4.0 constituie o schimbare globală revoluționară comparabilă cu apariția mașinii cu abur în secolul al XIX-lea, a energiei electrice în prima jumătate a secolului al XX-lea și a internetului la sfârșitul secolului al XX-lea, secolul trecut. Principalii piloni ai Industriei 4.0 sunt: Securitatea cibernetică, Cloud Computing, Tehnologii mobile, Mașină-către-mașină, Printare 3D, Robotică Avansată, Analitică /Date Mari, Internetul lucrurilor, Tehnologii RFID, Calcul cognitiv.

Problema transformării digitale este în prezent una dintre cele mai importante abordări în procesul de construire și gestionare a strategiilor și viziunilor pentru țări, companii și organizații. Pe baza celor mai recente studii și analize ale companiilor științifice și analitice globale și ale experților mass-media^{1,2,3}, cele mai importante tehnologii din punct de vedere global sunt următoarele:

¹ Daniel Newman, *Forbes*, *Top 10 Trends for Digital Transformation in 2018*,

<https://www.forbes.com/sites/danielnewman/2017/09/26/top-10-trends-for-digital-transformation-in-2018/#2bd2d1c293ab> (25 May 2022)

² <https://devrix.com/tutorial/10-exciting-digital-transformation-trends-2022/>

³ <https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2022/02/21/the-top-10-tech-trends-in-2022-everyone-must-be-ready-for-now/?sh=361dbda827df>

Inteligența artificială, Internetul lucrurilor, Tehnologia 5G, Date mari și procesarea analitică a datelor, Edge computing și cloud computing, Blockchain, Quantum Computing, Datafication, Învățarea mașinilor, Realitatea extinsă, Încrederea digitală, Printarea 3D, Genomica, Soluții în surse de energie noi.

În baza exemplurilor Finlandei, Franței, Singapore-ului și Regatului Unit, se poate concluziona că strategiile digitale și Inteligență Artificială (IA) ale țărilor avansate în transformare digitală conțin în mod predominant următoarele componente:

- Sprijin pentru cercetarea și dezvoltarea în noile tehnologii și AI,
- Sprijin pentru întreprinderile mici și mijlocii inovatoare care pot fi aplicate în practică fie prin intermediul know-how-ului și al incubatoarelor, dar, mai ales, datorită cantității suficiente de capital „de risc”,
- Stabilirea de reguli și standarde, de ex. pentru metoda de creare, partajare și gestionare a datelor sau IoT,
- Simplificarea, accelerarea și ușurarea reglementărilor pentru a permite inovații și experimente, precum și revizuirea impactului economiei platformelor și schimbărilor în câmpul muncii în era digitală asupra legislației muncii și institutelor sale în contextul entităților afectate de aceasta,
- Dezvoltarea talentelor, care pot proiecta și utiliza inovații digitale, prin politici sofisticate de migrație, precum și prin crearea de condiții interesante pentru viață în orașele cheie;
- Sprijin pentru construirea infrastructurii, de ex. servicii electronice publice, precum și platforme sectoriale,
- Construirea de noi modele de cooperare între industrie, mediul academic și sectorul guvernamental.

„*Busola digitală: calea europeană pentru deceniul digital*” a Uniunii Europene de exemplu, a stabilit ambițiile digitale pentru următorul deceniu sub forma unor obiective clare și concrete: o populație cu calificare digitală și profesioniști digitali cu înaltă calificare; infrastructuri digitale sigure și durabile; transformarea digitală a afacerilor; digitalizarea serviciilor publice.

Capitolul SND2030 „E-Transformarea guvernării, societății și economiei” (proiect în proces de actualizare) prevede următoarele acțiuni legate de obiectivele de dezvoltare durabilă care se vor include în Planurile anuale detaliate de realizare a Strategiei și finanțarea acestora va fi prevăzută în CBTM:

1. Implementarea principiului „digital implicit”, identității digitale și informării obligatorii a consumatorilor despre opțiunea prioritară de prestare electronică a serviciului în toată legislația aplicabilă pentru serviciile publice (O1.1, O1.2, O2.2, O7.1, O7.2, O8.3).
2. Legiferarea principiului de prestare pro-activă a serviciilor publice (O1.1, O1.2, O7.1, O7.2, O8.3).
3. Interconectarea obligatorie, asigurarea accesului la sursele de date administrative pentru toate autoritățile și excluderea obligativității prezentării de către cetățeni și antreprenori a actelor oficiale pe suport fizic (O1.1, O1.2, O2.2, O7.1, O7.2, O8.3).
4. Sporirea accesibilității serviciilor publice administrative și datelor guvernamentale deschise, inclusiv prin puncte alternative, social incluzive de acces la nivel local (O7.2).
5. Promovarea principiilor transparenței, trasabilității datelor deschise și a informațiilor oficiale, receptivității autorităților/instituțiilor publice la solicitările cetățenilor și mediului de afaceri (O7.2).
6. Digitalizarea proceselor administrative în administrația publică, excluderea hârtiei din circuitul documentelor și emiterea documentelor fizice doar la solicitarea explicită a solicitantului (O1.1, O1.2, O2.2, O7.1, O7.2, O8.3).
7. Revizuirea cadrului regulator al procedurilor vamale, serviciilor poștale și de curierat și plăților on-line pentru facilitarea comerțului electronic (O1.1, O1.2, O2.2, O7.1, O7.2, O8.3).
8. Asigurarea accesului la internet de bandă largă în fiecare localitate și legiferarea dreptului la internet pentru fiecare (O2.2, O7.2).

9. Unificarea sistemului de registre administrative, asigurarea interoperabilității și compatibilității sistemelor informaționale și accesului autorităților statistice și fiscale la datele administrative (O1.1, O1.2, O2.2, O7.1, O7.2, O8.3).

Programul de activitate a Guvernului la capitolul „TRANSFORMARE DIGITALĂ” prevede cca 30 acțiuni prioritare pentru realizare pe parcursul a 4 ani; aceste acțiuni se vor include în planurile anuale de realizare a Strategiei și în CBTM.

În baza tendințelor globale și europene, ținând cont de prevederile Strategiei Naționale de Dezvoltare 2030, Planului de activitate a guvernului, angajamentele internaționale ale țării. Având în vedere pregătirea digitală a Republicii Moldova, precum și rezultatele procesului amplu de consultare, Strategia stabilește 6 obiective strategice prioritare, care urmează să fie atinse de Republica Moldova până în 2030: dezvoltarea unei societăți digitale; un mediu TIC puternic, inovator și competitiv; un mediu TIC și digital sigur; servicii publice digitale care conduc la un stat digital funcțional și invizibil; cooperarea internațională și promovarea Moldovei digitale; economie digitală.

III. Obiectiv general: Dezvoltarea unui mediu funcțional și sigur pentru dezvoltarea și utilizarea pe scară largă a soluțiilor digitale în fiecare sferă a vieții.

Strategia va pune bazele unei societăți digitale cuprinzătoare prin descrierea cerințelor preliminare și a factorilor favorizanți. De asemenea, va stabili principiile-cheie ale conceperii serviciilor digitale pentru a se asigura că acestea întrunesc standardele relevante, cum ar fi interoperabilitatea, securitatea datelor, confidențialitatea informațiilor, proprietatea cetățenilor etc.

Scopul nu este doar de a transforma toate serviciile publice în spațiu digital, ci de a le regândi și reproiecta acolo unde este posibil, reducând nevoia de depunere a cererilor sau a informațiilor pe care statul le cunoaște deja. Strategia va aborda, de asemenea, modalitățile de asigurare a spațiului cibernetic securizat, care va contribui la îmbunătățirea dezvoltării socioeconomice a Republicii Moldova, astfel încât toți cetățenii țării să se poată bucura de toate beneficiile unui spațiu cibernetic sigur și rezilient.

Misiunea Strategiei: Realizarea unei guvernări publice eficiente, a competitivității în toate sferile vieții și a bunăstării cetățenilor

Viziune: Republica Moldova: societate digitală inovatoare și incluzivă, bazată pe o infrastructură modernă cu oameni educați digital, guvernare pro-digitală, o comunitate de afaceri care utilizează pe deplin oportunitățile digitale, precum și un mediu de colaborare pentru părțile interesate care încurajează munca inovatoare a tuturor persoanelor și asigură o dezvoltare umană durabilă

Obiective prioritare:

1. dezvoltarea unei societăți digitale;
2. mediu TIC puternic, inovator și competitiv;
3. mediu TIC și digital sigur;
4. servicii publice digitale care conduc la un stat digital funcțional și invizibil;
5. cooperarea internațională și promovarea Moldovei digitale;
6. economie digitală.

IV. Impactul scontat al Strategiei

STDM 2030 subliniază cele mai importante aspecte ale modului de dezvoltare a statului, a societății și a economiei moldovenești, cu utilizarea instrumentelor digitale. STDM 2030 constă dintr-un set de acțiuni prioritare care trebuie să conducă la atingerea mai multor obiective strategice:

- Moldova digitală este construită folosind principiul Întreaga societate: toată lumea trebuie să beneficieze, nimeni nu poate fi exclus.
- Toate serviciile publice sunt dezvoltate ținând cont de nevoile reale ale oamenilor, sunt incluzive, proactive, centrate pe cetățean, accesibile, transparente, inovatoare, ușor de utilizat și de cea mai înaltă calitate posibilă. Serviciile publice sunt accesate de oriunde, fără suport de hârtie, de către toată lumea. Sunt create premisele pentru crearea unui stat invizibil.
- Societatea moldovenească se bucură de o administrație publică eficientă, previzibilă, securizată, coerentă, inovatoare la toate nivelurile, cu utilizarea pe scară largă a tehnologiilor digitale.
- Economia Republicii Moldova este bazată pe cunoaștere, agilă și inovatoare, soluțiile digitale de afaceri sunt răspândite și toate cerințele prealabile sunt pe deplin funcționale. Marea majoritate a tranzacțiilor și procedurilor financiare sunt digitale.
- Datele de stat și cu caracter personal sunt fiabile și sigure, spațiul cibernetic este bine protejat, drepturile în spațiul digital și controlul datelor cu caracter personal sunt asigurate
- Republica Moldova este un stat digital recunoscut: dezvoltarea digitală are loc în toate sectoarele vieții, în fiecare loc al țării, iar decalajul digital este scăzut, din toate perspectivele.
- Marea majoritate a cetățenilor și instituțiilor moldovenești se bucură de conectivitate de înaltă calitate și de instrumentele digitale necesare pentru utilizarea cu drepturi depline a serviciilor și oportunităților digitale.
- Societatea moldovenească este una educată digital: educația digitală este o abilitate importantă de viață, în toate programele educaționale.
- Transformarea digitală este inclusă în toate programele și planurile de dezvoltare, finanțată prin mecanismul CBTM în toate sectoarele și are scopul de a sprijini obiectivele generale ale SND 2030.
- Soluțiile digitale reprezintă factori importanți care susțin o Moldova mai prietenoasă mediului.

Impactul STDM 2030 urmează a fi evaluat în raport cu indicatorii, care în mod direct relatează atât dimensiunile calității vieții oamenilor cât și a societății și economiei digitale prin prisma indicelui DESI adaptat la condițiile Republicii Moldova. În procesul de monitorizare și evaluare, fiecare indicator urmează a fi dezagregat după criteriile relevante pentru a reflecta gradul efectiv de cuprindere a oamenilor în procesul de dezvoltare. Aceste criterii includ, dar nu se limitează, la sex, vârstă, regiune, medii de reședință, statut de dizabilitate.

V. Dezvoltarea premiselor generale pentru implementarea strategiei

Capitolul abordează, analizează și subliniază importanța principalelor blocuri de creare și a bazelor necesare unei transformări digitale sistematice, coerente, eficiente și durabile a Republicii Moldova. Cerințele preliminare ar trebui să fie luate în considerare de toate entitățile de implementare atunci când planifică și implementează programe și soluții digitale, la toate nivelurile.

Fără o analiză atentă și o implementare cu succes a cerințelor preliminare descrise, penetrarea, gradul de acceptare și utilizarea soluțiilor digitale dezvoltate riscă să rămână scăzute. STDM 2030 abordează o gamă largă de cerințe preliminare, inclusiv înțelegerea beneficiilor de a fi online, motivația, încrederea, competențele, aspectele și elementele tehnice, interconectivitatea și interoperabilitatea bazelor de date, accesul la internet, abordarea unică de concepere a serviciilor, reducerea decalajului digital etc.

Strategia abordează următoarele condiții preliminare:

- instrumente de autentificare digitală răspândite și securizate (e-ID, semnătura digitală, sigiliul electronic);
- implementarea la scară largă a principiului „o singură dată” (reutilizarea și utilizarea încrucișată a datelor de către toate instituțiile care au dreptul legal de a accesa datele respective);
- implementarea la scară largă a interoperabilității platformelor și bazelor de date (principii unice pentru dezvoltarea serviciilor digitale pentru toate sectoarele, standardizare;
- competențe și abilități digitale sporite în toate sferile;
- implementarea la scară largă a principiului „Digital în mod implicit” (Digital by Default). Odată ce documentele digitale sunt egale din punct de vedere juridic cu documentele pe suport de hârtie, nu este necesară stocarea unor copii pe suport hârtie ale bazelor de informații, iar informațiile din registrul digital pot fi singurele „originale”;
- abordare și management unificat de concepere a serviciilor;
- încredere în serviciile digitale;
- finanțarea. Utilizarea pe scară largă a serviciilor digitale este o investiție care se amortizează rapid. Nu doar că experiența utilizatorului și accesibilitatea serviciului devin mai bune (beneficiu indirect), aceleași servicii pot fi furnizate prin mai puține birouri fizice și prin munca manuală a oamenilor, oferind astfel și economii directe pentru guvern. Beneficiul secundar este o mai bună administrare a datelor publice și, ca rezultat, capacitatea de a lua decizii mai bine informate;
- necesitatea de a reduce decalajul digital, de a echilibra cererea și oferta în domeniul digital, de a crea condițiile prealabile necesare pentru ca digitalul să unească/să includă mai mulți dintre cei excluși în prezent;
- digitizarea datelor din sectorul public, în special celor din domenii larg răspândite de activitate precum starea civilă, cadastru, cazier judiciar etc.
- conexiuni la internet de mare viteză, ieftine și fiabile în toată țara.

VI. Descrierea acțiunilor strategice și impactul acestora

Strategia poate fi folosită ca foaie de parcurs pentru dezvoltarea unei societăți digitale și poate oferi îndrumări cu privire la modul de concepere a serviciilor.

Va enumera precondițiile necesare, facilitatorii de ajutor și principiile pe care orice serviciu ar trebui să le întrunească pentru a combina serviciile individuale deținute și dezvoltate de diferite instituții de stat într-un mediu digital perfect interoperabil.

Mediul digital va deschide serviciile publice către noi riscuri și astfel securitatea cibernetică ar trebui considerată o igienă de bază pentru orice serviciu guvernamental dezvoltat. Prioritățile de securitate cibernetică vor fi:

- securitatea datelor (fără modificări neautorizate ale datelor vitale)
- confidențialitatea informațiilor (fără vizualizări neautorizate sau scurgeri de date private)
- continuitatea serviciului (fără timpi de nefuncționare pentru servicii)

La nivel național, securitatea cibernetică este o responsabilitate comună care necesită acțiuni coordonate de prevenire, pregătire, răspuns și recuperare în urma incidentelor din partea autorităților guvernamentale, a sectorului privat și a societății civile.

Conform Evaluării pregătirii digitale a Moldovei (PNUD 2021) securitatea cibernetică rămâne o

problemă cheie. Deși Raportul UIT privind securitatea cibernetică globală în 2018 consideră Republica Moldova o țară cu un „nivel mediu de angajament” față de securitatea cibernetică, este necesară aplicarea bunelor practici internaționale și alinierea la legislația și standardele europene.

Implementarea strategiei va contribui la protejarea siguranței și securității Republicii Moldova și a infrastructurii sale critice; consolidarea capacităților de securitate pentru a descuraja și a răspunde la amenințările cibernetice; promovarea și protecția drepturilor și libertăților online; și încurajarea securității cibernetice pentru afaceri, creștere economică și prosperitate.

Obiectivul prioritar #1. Dezvoltarea unei societăți digitale

Obiectivul prioritar 1 va sublinia importanța implementării conceptului „întreaga societate” în efortul de transformare digitală al Republicii Moldova, unde fiecare cetățean al țării ar trebui să beneficieze de politicile și soluțiile de transformare digitală și nimeni nu trebuie să fie exclus din acestea. Subcapitolul va evidenția principalele elemente ale construirii unei societăți digitale din câteva perspective: importanța acțiunii respective, starea de lucruri la moment, rezultatul scontat al acțiunii și indicatorii-cheie de performanță, în perspective pe termen scurt, mediu și lung, după caz. Următoarele acțiuni-cheie vor fi analizate și elaborate:

- utilizarea pe scară largă a serviciilor digitale;
- un sistem educațional proactiv care sprijină transformarea digitală;
- o mai mare implicare a tuturor sectoarelor în dezvoltarea obiectivelor digitale, inclusiv diferite proiecte-pilot (sandbox-uri), distribuirea pe scară largă a informațiilor, inclusiv programe naționale generale și informaționale focalizate;
- reducerea decalajului digital dintre zonele rurale și urbane, populația tânără și adultă etc;
- dezvoltarea alfabetizării digitale pentru toată lumea (beneficii, posibilități și riscuri ale societății digitale);
- implicarea membrilor diasporei în toate proiectele legate de Moldova digitală;
- importanța competențelor digitale pentru noi oportunități de afaceri și locuri de muncă prezente/viitoare;
- dezvoltarea abilităților și competențelor profesorilor și elevilor, în toate tipurile de instituții de învățământ (grădiniță, școală, profesionale, universități, de învățare pe tot parcursul vieții, de specialitate etc.);
- promovarea cunoștințelor/competențelor digitale ca abilitate de viață și prioritate educațională națională;
- promovarea votului prin internet;
- implicarea puternică a autorităților locale în toate fazele transformării digitale;
- sprijinirea inițiativelor din diaspora în sfera digitală;
- dezvoltarea de studii de specialitate și domenii de cercetare în sfera digitală;

- societate educată digital, sectoarele public și privat și profesioniști de înaltă calificare în domeniul digital.

Obiectivul prioritar #2. Mediu TIC puternic, inovator și competitiv

Obiectivul prioritar 2 va sublinia importanța aspectelor tehnice și a infrastructurii, ca elemente importante și necesare pentru o transformare digitală de succes și coerentă a Republicii Moldova, precum și condițiile de dezvoltare și susținere pentru comunitatea TIC și a startup-urilor din Republica Moldova. Alte aspecte importante includ cooperarea mai largă între diferiți actori de stat și privați, perspectivele financiare și oportunitățile de transformare digitală. Subcapitolul va sublinia elementele principale ale unui mediu TIC puternic, inovator și competitiv din câteva perspective: importanța acțiunii respective, starea actuală de lucruri, rezultatul scontat al acțiunii și indicatori-cheie de performanță în perspectivă pe termen scurt, mediu și lung, după caz. Următoarele acțiuni-cheie vor fi analizate și dezvoltate:

- acces la internet;
- infrastructură digitală puternică, modernă și funcțională;
- dezvoltarea unor condiții favorabile pentru TIC, comunitatea startup-urilor, tehnologiile inteligente, inclusiv finanțarea și infrastructura;
- consolidarea arhitecturii digitale, utilizarea avansată și pe scară largă a serviciilor cloud;
- utilizarea și reutilizarea în comun a datelor, serviciilor și componentelor;
- creșterea proiectelor comune între instituții private și de stat;
- promovarea agendei digitale ca investiții clare, benefice și productive;
- promovarea stimulentei fiscale la utilizarea serviciilor digitale;
- atragerea afacerilor digitale și a investițiilor străine în Moldova;
- promovarea pe scară largă a soluțiilor digitale și a utilizării identităților electronice în diaspora;
- politici și instrumente de resurse umane legate de TIC în sectorul public;
- identificarea și implementarea modelelor de piață (financiar-bancare) care vizează creșterea nivelului de capitalizare în industria TIC și facilitează crearea capitalului de risc (capital viitor);
- realizarea de studii la fața locului pentru dezvoltarea tehnologiilor emergente și valorificarea inițiativelor și programelor țărilor UE în domeniul inteligenței artificiale, robotică, blockchain, contracte inteligente și alte tehnologii emergente și promovarea implementării și utilizării acestora.

Obiectivul prioritar #3. Mediu TIC și digital securizat (securitate cibernetică)

Obiectivul prioritar 3 va sublinia importanța dezvoltării unui mediu TIC și digital securizat, ca element important și necesar pentru o transformare digitală de succes și coerentă a Republicii Moldova. Obiectivul va sublinia elementele și capacitățile de securitate cibernetică și de infrastructură critică, necesitatea dezvoltării lor ulterioare și asigurările de funcționalitate, atât la nivel de stat, cât și pentru entitățile private. Subcapitolul va sublinia, de asemenea, necesitatea unei

mai bune coordonări pentru a spori reziliența cibernetică, precum și necesitatea unei adaptări proactive juridice și tehnologice la noile realități. Se va sublinia importanța acțiunilor respective, starea actuală, rezultatul așteptat al acțiunii și indicatorii-cheie de performanță, în perspectivă pe termen scurt, mediu și lung, după caz. Următoarele acțiuni-cheie vor fi analizate și dezvoltate:

- protejarea siguranței și securității Republicii Moldova și a infrastructurii sale critice;
- consolidarea capacităților de securitate pentru a descuraja amenințările cibernetică, a le detecta și a le bloca rapid și a răspunde prompt la orice incident;
- promovarea și protecția drepturilor și libertăților online;
- încurajarea securității cibernetică pentru afaceri, creștere economică și prosperitate;
- colaborarea și sprijinirea coordonării între industrii și sectoare pentru a consolida reziliența cibernetică a Republicii Moldova;
- adaptarea proactivă la schimbările din peisajul securității cibernetică și apariția noilor tehnologii;
- desfășurarea politicilor și activităților guvernamentale de securitate cibernetică într-o manieră transparentă și în conformitate cu legislația națională și internațională;
- dezvoltarea unei forțe de muncă calificate în domeniul securității cibernetică;
- protecția siguranței, drepturilor și intereselor oamenilor împotriva criminalității cibernetică;
- creșterea încrederii în mediul digital;
- identificarea infrastructurii critice.

Obiectivul prioritar #4. Stat digital funcțional, inteligent și invizibil

Obiectivul prioritar 4 va sublinia principiile și elementele-cheie ale unui stat funcțional, inteligent și invizibil, în care toate instituțiile de toate nivelurile adoptă gândirea digitală în conceperea și oferirea serviciilor. Obiectivul va sublinia importanța principiului „doar o singură dată”, interoperabilitatea datelor și platformelor, abordarea de proiectare centrată pe utilizator în serviciile digitale și modul în care serviciile respective simplifică viața tuturor, fac toate procesele mai transparente, mai responsabile și mai puțin afectate de riscuri de corupție. Se va sublinia importanța acțiunilor respective, starea actuală a acestora, rezultatul scontat al acțiunii și indicatorii-cheie de performanță, în perspectivă pe termen scurt, mediu și lung, după caz. Următoarele acțiuni-cheie vor fi analizate și dezvoltate:

- sistem informațional de stat și componente funcționale
- administrarea fără suport de hârtie în toate sferile sectorului public (inclusiv în administrația publică locală)
- dezvoltare proactivă, simplă în utilizare și intuitivă a serviciilor digitale
- interoperabilitatea completă a platformelor și a datelor
- limitarea sarcinii administrative în sector, actualizarea și simplificarea reglementărilor
- servicii digitale eficiente din punct de vedere al timpului și al resurselor

- numărul de servicii digitale (inclusiv cele dezvoltate folosind IA)
- dezvoltarea serviciilor digitale într-o manieră cooperativă între diverse instituții
- interfețe de utilizator la fel de accesibile
- strategii digitale sectoriale
- reducerea birocrăției
- soluții digitale ca instrumente eficiente anticorupție
- cum soluțiile digitale cresc nivelul de transparență și responsabilitate,
- migrarea tuturor serviciilor publice către cloud-ul guvernamental;
- dezvoltarea de instrumente cu posibilități și un control mai bun și o protecție mai bună a datelor acestora, asigurând în același timp portabilitatea lor (un control mai mare asupra utilizării datelor lor personale va ajuta oamenii să facă față unei pierderi de confidențialitate - va asigura că oamenii vor cunoaște mereu și vor putea decide cine, când și în ce scop își folosesc datele personale deținute de sectorul public);
- îmbunătățirea modului în care datele sunt colectate, gestionate și partajate;
- creșterea capacității sectorului public de a aplica soluții de analiză a datelor;
- automatizarea proceselor guvernamentale;
- implementarea unor procese algoritmice (automate) de luare a deciziilor în sectorul public;
- administrație și servicii publice digitale accesibile și centrate pe om;
- creșterea volumului de date care sunt precompletate în formularele de serviciu public online

Obiectivul prioritar #5. Cooperarea internațională și dezvoltarea imaginii Republicii Moldova ca națiune digitală fiabilă

Obiectivul prioritar nr. 5 subliniază principiile și elementele-cheie în construirea imaginii Republicii Moldova ca națiune digitală credibilă și fiabilă, unde sunt aplicate cele mai bune standarde din sectorul digitalizării, serviciile digitale transfrontaliere sunt recunoscute și utilizate cu succes, cu un accent puternic pe alinierea Republicii Moldova la agenda digitală a UE și integrarea în toate proiectele digitale majore ale UE, inclusiv cele din sectorul securității cibernetice. Se va sublinia importanța acțiunilor respective, starea lor actuală, rezultatul scontat al acțiunilor și indicatorii-cheie de performanță, în perspectivă pe termen scurt, mediu și lung, după caz:

- maximizarea interconectării datelor și serviciilor la nivel internațional, servicii digitale transfrontaliere;
- participarea la rețele internaționale de țări care împărtășesc aceleași valori, cu un accent puternic pe Agenda digitală a UE și integrarea treptată în toate proiectele digitale majore;
- promovarea sistemică a Republicii Moldova pe arena internațională ca țară digitală;

- promovarea sectorului TIC din Republica Moldova ca partener de încredere în străinătate;
- participarea la exerciții internaționale de apărare cibernetică;
- diverse formate de cooperare bilaterală și multilaterală.

Obiectivul prioritar #6. Economia digitală

Obiectivul prioritar 6 subliniază principiile și elementele-cheie privind economia digitală, din diverse perspective, inclusiv cadrul legal, plățile electronice, adoptarea și integrarea comerțului electronic, cooperarea internațională, adaptarea și îmbunătățirea procedurilor vamale și integrarea și stimularea sectoarelor conexe. Se va sublinia importanța acțiunilor respective, starea lor actuală, rezultatul scontat al acțiunilor și indicatorii-cheie de performanță, în perspectivă pe termen scurt, mediu și lung, după caz. Următoarele acțiuni cheie vor fi analizate și dezvoltate:

- reducerea deficitului de forță de muncă TIC în toate sectoarele;
- dezvoltarea interacțiunii la distanță și promovarea serviciilor de afaceri digitale
- transformarea digitală a întreprinderilor; digitalizarea proceselor interne și a serviciilor prestate;
- fortificarea legăturilor dintre cercetare și producere, accelerând implementarea rezultatelor;
- dezvoltarea comerțului electronic (e-Comerț) în scopul creșterii și dezvoltării economice;
- îmbunătățirea comerțului electronic și a plăților electronice;
- îmbunătățirea procedurilor vamale pentru exporturile online și stimularea serviciilor poștale și de curierat;
- consolidarea și atragerea platformelor naționale și internaționale de e-comerț din țară;
- creșterea accesului la date de înaltă calitate, asigurând în același timp protecția datelor personale și sensibile;
- implementarea instrumentelor de obținere a identității electronice de către cetățenii străini, fără a fi necesară vizitarea Republicii Moldova (reședință virtuală).

VII. Principalii indicatori de succes, monitorizare și evaluare

Procesul de implementare transpune Misiunea și Viziunea Strategiei în obiective concrete stabilite în capitolul 3. Din aceste obiective derivă un set de Indicatori- Cheie de Performanță, care sunt ulterior măsurați, utilizați pentru a evalua progresul și, după caz, utilizați pentru ajustarea componentelor relevante.

Măsurarea progresului joacă un rol-cheie în analiza evoluției transformării digitale și a decalajului dimensiunilor digitale. În acest scop, Strategia va prevedea întocmirea rapoartelor anuale pentru a monitoriza performanța digitală a țării în domeniile vizate, pentru a monitoriza progresul și a indica unde sunt necesare eforturi suplimentare. Implementarea măsurării Indicelui Economiei și Societății Digitale (DESI) bazată pe Metodologia DESI adaptată pentru Republica Moldova și pe o listă agreată de indicatori specifici (așa cum se va considera necesar) pentru fiecare țintă stabilită i-ar permite Republicii Moldova să-și compare progresul cu alte țări, să evalueze eficacitatea investițiilor și să identifice domeniile de îmbunătățire pentru a dezvolta în continuare toate

dimensiunile digitale. Indicatorii specifici de măsurare vor fi conturați în Planul de acțiune care va urma. La colectarea indicatorilor de monitorizare vor participa părțile interesate generatoare de date statistice, cum ar fi Biroul Național de Statistică, Ministerul Educației și Cercetării, Agenția de Guvernare Electronică, ANRCETI, Ministerul Economiei, Ministerul Dezvoltării Regionale și Infrastructurii, Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale Monitorizarea și evaluarea va măsura progresul, evaluarea eficienței investițiilor și va identifica domeniile de îmbunătățire pentru dezvoltarea în continuare a tuturor dimensiunilor digitale.

VIII. Structura de coordonare. Autorități/instituții responsabile

Capitolul descrie cine și cum va asigura coordonarea generală a tuturor proceselor de digitalizare la nivel de politici și implementare, în toate sectoarele. Capitolul va indica autoritățile/instituțiile publice responsabile sau care contribuie la implementarea strategiei, precum și alte părți implicate. Vor fi stabilite mecanismele de coordonare în sfera digitalizării, inclusiv Consiliul Național de Coordonare a Digitalizării și Grupul de Coordonare al Securității Cibernetică.

Părțile interesate implicate în procesul de elaborare și implementare a STDM 2030 sunt: Ministerul Economiei, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Ministerul Educației și Cercetării, Agenția de Guvernare Electronică, Agenția Servicii Publice, Serviciul Tehnologii Informaționale și Securitate Cibernetică, ANRCETI, Biroul Național de Statistică, Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale, Autoritățile publice locale, ATIC, ACETI, Partenerii de Dezvoltare: PNUD, Banca Mondială, USAID, SIDA, GIZ, etc.

Mecanisme de participare: Chestionare, Interviuri, Consultări publice, Ateliere de lucru, mese rotunde, seminare, ședințe ale grupurilor de lucru, webinare, platforma iConsiliu, Consiliul economic pe lângă prim-ministru.

Tipurile și nivelurile de coordonare între diverse instituții sunt clar definite și propuse, pentru a asigura buna desfășurare a activităților, și pentru a evita suprapunerea și transmiterea (transferul, evitarea) responsabilităților, la toate nivelurile: instituții guvernamentale, autorități locale, comunitatea de afaceri, partenerii de dezvoltare, societatea civilă etc. Vor fi definite și puse în aplicare responsabilitățile pentru transformarea digitală în diverse sectoare, precum și asigurate capacitățile interne ale tuturor instituțiilor implicate.

O atenție deosebită ar fi pe zonele și sectoarele afectate de o utilizare minimă a serviciilor digitale, inclusiv nivelul scăzut de acceptare digitală în zonele rurale, în rândul unor grupuri specifice de cetățeni și diaspora, pentru a asigura un nivel uniform de digitalizare în întreaga țară și pentru cetățenii Republicii Moldova care locuiesc în străinătate. Capitolul analizează nu doar structura de coordonare, ci și mecanismele necesare pentru a face față provocărilor existente, mai sistematic.

IX. Perspectiva financiară

Capitolul se axează pe perspectiva financiară a întregului proces de transformare digitală din Republica Moldova într-o manieră sistematică, necesitatea alocării sprijinului financiar necesar din diverse surse, inclusiv bugetele și programele de stat, ale administrației locale și ale partenerilor de dezvoltare, inclusiv prin posibila creare a Fondului pentru Transformare Digitală.

Eforturile financiare pentru dezvoltarea unui stat digital ar trebui reconsiderate și recunoscute ca o investiție profitabilă pe termen mediu și lung. Accentul principal al dezvoltării serviciilor digitale trebuie să treacă de la abordarea bazată pe proiecte la o abordare planificată, coerentă și

interconectată. Dezvoltarea statului digital ar trebui să fie o responsabilitate comună a tuturor instituțiilor implicate, inclusiv din perspectivă financiară.

În timp ce introducerea serviciilor digitale necesită alocarea unui buget, obiectivul ar trebui să fie conceperea serviciilor în așa mod, încât acestea să conducă la reducerea de funcții publice și forței de muncă necesare pentru furnizarea serviciilor. La fel ca cele mai bune practici din sectorul privat (cum ar fi activitatea bancară, de exemplu), digitalizarea ar trebui să fie o investiție care se răscumpără atât în mod direct, cât și ajută la economisirea cheltuielilor publice în viitor.

În această parte a strategiei va exista o explicație a modalităților de economisire a banilor publici cu servicii digitale:

- mai puțină nevoie de funcții publice fizice
- mai puțină muncă manuală, cum ar fi introducerea de informații în baze de date
- livrarea mai rapidă a serviciilor

X. Riscuri de implementare

Asumarea riscurilor devine o normă culturală și stimulează transformarea digitală și inovarea printre astfel de grupuri de riscuri, dar fără a se limita la: Strategice, Tehnologie, Operațiuni, Terți, Reglementare, Criminalistică, Cibernetică, Reziliență, Scurgere de date și Confidențialitate. Acest capitol se va axa pe procesul de management al riscurilor de implementare a strategiei (identificarea și anticiparea riscurilor, evaluarea acestora și măsurile de atenuare sau eliminare). Exemple de posibile riscuri care trebuie evaluate și descrise în tratamentul lor:

- instabilitate politică
- război în vecinătate
- riscurile de transformare digitală pentru cetățeni
- riscuri de securitate cibernetică
- schimbarea cerințelor de afaceri
- supra-optimism
- lipsa de capacitate (la nivel superior și operațional)
- resurse financiare insuficiente
- riscul IA (ca problema eticii, imparțialității și transparenței)
- alte riscuri posibile

XI. Proceduri de raportare

Capitolul argumentează necesitatea raportării periodice obligatorii ca urmare a monitorizării implementării strategiei, asigurată de o structură specială de coordonare, susținută de un grup de lucru pe statistică pentru monitorizarea procesului pe baza metodologiei DESI adaptate pentru Republica Moldova, cu implicarea agențiilor de stat și a altor părți interesate, responsabile pentru transformarea digitală, conform prevederilor capitolului 8. Descrierea procedurilor de raportare, indicarea autorităților/instituțiilor publice și a subdiviziunilor responsabile de raportare, precum și periodicitatea monitorizării conform HG 386/2020.

Domeniul digital se schimbă rapid și o analiză mai largă în timp real a indicatorilor cheie poate oferi o privire mai clară asupra progresului în timp prin crearea unui Tablou de bord special de raportare. Evaluarea nivelului de maturitate al serviciilor electronice ca sarcină specifică prin metoda Mystery Shopping pentru a evalua serviciile digitale, satisfacția utilizatorilor și pentru a obține sugestii pentru îmbunătățirea serviciilor și a mecanismelor de implementare a acțiunilor corective bazate pe rezultatele evaluării.